

OKULDA DEĞERLER EĞİTİMİ MATERYALİ OLARAK DEĞER SANDIĞI SERİSİ KİTAPLARI¹

Prof.Dr. Mehmet Zeki AYDIN²

Esmâ BUDAK

Nehir AYDIN GÖKDUMAN

Özet

Derslerin yanında Millî Eğitim Bakanlığı 2010 yılından itibaren ilk ve orta dereceli okullarda değerler eğitimi çalışmalarının yapılmasını istemektedir. Değer öğretiminde dikkat edilmesi gereken bazı ilkeler bulunmaktadır. Eğitimciler için değer eğitimiyle ilgili kaynak ihtiyacı vardır. Bu ihtiyaca cevap vermek üzere, Mehmet Zeki Aydın'ın danışman ve editörlüğünde bir ekip çalışması olarak Değer Sandığı Değerler Eğitimi Materyalleri Seti halinde kitaplar hazırlanmıştır.

Değer Sandığı, ülkemizin birçok bölgesinde eğitim veren öğretmen, yazar, psikolog, PDR uzmanı vb. yazarlar tarafından titizlikle hazırlanmaktadır. Aydınlık ve erdemli bir gelecek için, edebi ve eğitsel etkinlikler olarak hazırlanmış değerler eğitimi materyallerinden oluşur. İlk ve ortaöğretim çağındaki çocukların eğlenirken düşünmesini, düşünürken eğitilmesini hedef alan bir kitap setidir. Bu sette çocuk edebiyatımızın birçok türünden ürünler yer almaktadır. Eğitimcilerimize kendi ilgi ve yeteneklerine uygun etkinlik seçme imkanı sağlayan kitaplarda çeşitli başlıklar var. Bunları; Drama, Yaşayarak Öğrenme, Kulüp Etkinlikleri, Öykü, Kavram Açıklaması, Beyin Fırtınası, Örnek Olay İncelemesi, Röportaj Yapma, Gezi Gözlem, Materyal Üretme, Meslekler ve Değerler, Yaratıcı Yazma Etkinlikleri, Metafor, İstasyon, Jigsaw, Bilmece Bulmaca, Fıkra, Film Tavsiye/Yorumlama, Eğitsel Oyun, Örnek Olay, Şarkı, Şiir, Poster/Afiş, Proje Hazırlama, Resim Yorumlama, Karagöz ve Hacivat, Geleneklerimizde Değerlerimiz, Tekerleme, Mânilerde, Veli Mektubu, Aile Katılımı olarak sıralayabiliriz.

Şu anda basılmış olan 10 kitap şunlardır: Sorumluluk, Empati, Liderlik ve Cesaret, Nazik Olmak (Nezaket), Aile Birliği, İyimserlik, Misafirperverlik, Şefkat, Merhamet, Sevgi, Saygı.

¹ 24.10.2014'de İstanbul Maltepe'de ÇOGEB (Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazarlar Birliği) Tarafından Düzenlenen I. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda, "Okulda Değerler Eğitimi Materyali Olarak Değer Sandığı Serisi Kitapları" Başlıklı Bildiri.

² www.mehmetzekiaydin.com Email:mehmetzekiaydin@gmail.com

OKULDA DEĞERLER EĞİTİMİ MATERYALİ OLARAK DEĞER SANDIĞI SERİSİ KİTAPLARI³

Prof. Dr. Mehmet Zeki AYDIN⁴

Esmâ BUDAK

Nehir AYDIN GÖKDUMAN

Giriş

Çocuklarımıza değerlerimizin okullarda öğretilmesi sağlıklı bir toplum oluşturmak açısından son derece önemlidir. Onlara Matematik ve Türkçe derslerini öğretmek ne kadar önemliyse değerleri öğretmek de o kadar gereklidir. Öğretimin sadece zihinsel öğrenmelerle sınırlı kalmayıp, öğrencilerin duygu, tutum vb. davranışlarının hepsinin geliştirilmesi yani eğitimin bütünselliğini tamamlayan unsur değerler eğitimidir. Yeni yetişen bir insan için hangi davranışların doğru, hangi davranışların yanlış olduğu bir insanın hayatını hangi temel değerlere yönlendirmesi gerektiği okul ders programlarında doğrudan veya dolaylı olarak yer almaktadır. Bu çerçevede, değerlerin öğretimi dünyanın her yerinde okul eğitiminin amaçları arasında bir şekilde bulunmaktadır. Örneğin, ülkemizde 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'na göre Türk millî eğitiminin genel amaçlarında değerler eğitiminden bahsedilmektedir. Bilindiği gibi, eğitim programlarında yer alan genel amaçlar, tüm okullarda gerçekleştirilmesi istenen devletin uzak hedeflerine yani devletin eğitim politikasına katkıda bulunmak durumundadır. Genel amaçlar, Türkiye'deki tüm okullarda ve tüm derslerde ulaşılması istenen özellikleri ifade etmektedir. Buna göre, değerlerin öğretimi tüm derslerin veya tüm okul çalışanlarının ortak hedefidir.

Değerleri öğretirken okullarımızda değişik uygulamalar yapılabilir. Öncelikle, en etkili eğitim yöntemi olduğu için "bizzat örnek olunmalı", yani, çocuklarımıza, öğrencilerimize öğretmek istediğimiz değerleri bizzat yaşayarak göstermeliyiz. Çünkü özellikle çocuklar duyduklarından değil gördüklerinden daha çok etkilenirler. Çocuk tarafından sevilen kişinin davranışını taklit etmek onun için zor olmaz. İkinci olarak, aile bireylerinin ve tüm okul

³ 24.10.2014'de İstanbul Maltepe'de ÇOGEBYB (Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazarlar Birliği) Tarafından Düzenlenen I. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda, "Okulda Değerler Eğitimi Materyali Olarak Değer Sandığı Serisi Kitapları" Başlıklı Bildiri.

⁴ Mehmet Zeki AYDIN Email: mehmetzekiaydin@gmail.com www.mehmetzekiaydin.com; Esmâ BUDAK (ASPB ATHGM AEP Formatörü/Eğitimci/Yazar) Email: budakesma@gmail.com; Nehir AYDIN GÖKDUMAN(Yazar) Email: nehirgokduman@hotmail.com

çalışanlarının, değerlerin gelişmesi ve kalıcı olması için, her zaman benzer tutum ve davranışları "tutarlı" bir biçimde sergilemeleri gereklidir. Bunun için öğrencilerin, başta eğitimciler olmak üzere tüm görevlilerin iyi, doğru ve güzel insanlar olduklarına inanmaları ve güvenmeleri sağlanmalıdır. Üçüncü olarak, çocuk model görerek öğrendiğinden, toplumda benzer olayların, resimlerin, kişilerin çocuğa gösterilmesi, gözlemletilmesidir. Bu nedenle, çocukların doğru, iyi, güzel davranışları görmesi ve yaşaması için fırsatlar oluşturulmalıdır. Bütün bunlar yapılırken, yani değer eğitimi etkinliklerine, anne babalar ve okuldaki tüm destek personeli (danışma, kantin, temizlik, yemekhane, güvenlik, servis şoförü ve hostes) katılarak bir bütünlük sağlanmaya çalışılmalıdır. Son yıllarda hızla yok olmaya doğru giden değerlerimizi korumak, çocuklarımıza daha yaşanılabilir bir dünya bırakmak için Millî Eğitim Bakanlığı yeni geliştirdiği öğretim programlarına doğrudan değerlerimizle ilgili konuları yerleştirmiştir. Bu çerçevede, okullarımızda uygulanan mevcut anaokulu programlarında, Hayat Bilgisi, Düşünme Eğitimi, Sosyal Bilgiler, Türkçe başta olmak üzere tüm derslerde değerlerin öğretimi yer almaktadır.

Son yıllarda ülkemizde değerler eğitimi önemsenmekte, değerlerin çocuklara nasıl aktarılacağı konusunda çalışmalar yapılmaktadır. Bu bağlamda, sevgi, saygı, dürüstlük, paylaşma, işbirliği, hoşgörü, önyargısız yaklaşma, şiddetten kaçınma vb. konuları kapsayan eğitim programları geliştirilmeye başlanmıştır. Bu programlarla amaçlanan, çocukları bu kavramlarla erken yaşlarda tanıştırmak, kendi akran grubuyla birlikte çeşitli masal, hikâye ve grup etkinliklerinden de yararlanarak bu kavramlar konusunda düşündürmektir. Doğal olarak, bu, daha çok bilişsel süreçlere hitap eden bir yaklaşımdır. Fakat değerler yaşantıyla öğrenilir. Bu nedenle sadece bu tarz bir eğitimle değerleri öğretmemiz mümkün değildir. Hayatın içinde uygulamalara da ihtiyaç vardır. Sosyal ortam olan okullarda değerler, çocukların davranış ve tutumlarının sonucunda çevrelerinden gördükleri tepki ve yorumlarla gelişirler. Sınıf içinde oluşan ortak bir sosyal doku, çocukların değerlerini geliştirmesinde zemin oluşturur. Öğretmenler de öğrencilere sorumluluk vererek, olumlu ya da olumsuz pekiştireçlerle öğrencilerin değer sisteminin gelişimine yardımcı olurlar.

Değer Öğretiminin İlkeleri

Değer öğretiminde dikkat edilmesi gereken bazı ilkeler şunlardır: (Aydın ve Akyol, 2014: 199-200)

1. Değerleri öğretirken okullarımızda değişik etkinlikler yapılabilir. Öncelikle, en etkili eğitim yöntemi olduğu için "bizzat örnek olunmalı", yani, çocuklarımıza, öğrencilerimize

öğretmek istediğimiz değerleri bizzat yaşayarak göstermeliyiz. Çünkü özellikle çocuklar duyduklarından değil gördüklerinden daha çok etkilenirler. Çocuk tarafından sevilen kişinin davranışını taklit etmek onun için zor olmaz.

2.Aile bireylerinin ve tüm okul çalışanlarının, değerlerin gelişmesi ve kalıcı olması için, her zaman benzer tutum ve davranışları “tutarlı” bir biçimde sergilemeleri gereklidir. Bunun için öğrencilerin, başta eğitimciler olmak üzere tüm görevlilerin iyi, doğru ve güzel insanlar olduklarına inanmaları ve güvenmeleri sağlanmalıdır.

3.Çocuk model görerek öğrendiğinden, toplumda benzer olayların, resimlerin, kişilerin çocuğa gösterilmesi, gözlemlenmesidir. Bu nedenle, çocukların doğru, iyi, güzel davranışları görmesi ve yaşaması için fırsatlar oluşturulmalıdır. Bütün bunlar yapılırken, yani değer eğitimi etkinliklerine, anne babalar ve okuldaki tüm destek personeli (danışma, kantin, temizlik, yemekhane, güvenlik, servis şoförü ve hostes) katılarak bir bütünlük sağlanmaya çalışılmalıdır.

4.Herhangi bir değeri öğretmeye başlarken, önce o değer net bir şekilde tanımlanmalıdır. Söz konusu kavramla eş ve zıt anlamlı kelimeler üzerine konuşarak kavram netleştirilebilir. Öğrencilere iyi, kötü, görev, sorumluluk, sorumsuzluk, erdem hakkında açık ve tam bilgiler verip bunların fikirleri oluşturulmalıdır. Bununla beraber onlardaki değerlerin gerçeğini sahtesinden ayırt etme, gerçek değere sevgi ve bağlılık duyma yetenekleri de geliştirilmelidir.

5.Değerler açıklanırken, söz konusu değere sahip insanların davranışları somut bir şekilde ortaya konmalıdır. Örneğin, sevgiyi öğretmek istiyorsak, “Seven bir insan neler yapar, neler yapmaz?” konusunun tek tek ortaya konulması değerın anlaşılmasına ve özümsemesine yardımcı olur.

6.Değerler öğretilirken, söz konusu değere sahip olursa ne kazanacağımız ve sahip olmazsak ne kaybedeceğimiz örneklerle somut bir şekilde ortaya konmalıdır. Örneğin, adaleti öğretmek istiyorsak, “Adil bir insan neler yapar, neler yapmaz?” konusu açıklanmalıdır.

7.Değerlerle ilgili tavsiyelerde bulunurken emir veren bir dil kullanmak yerine, bu konudaki örnek kişi ve öykülerden yararlanarak dolaylı olarak vurgu yapılmalıdır.

8.Değerlerimiz konusunda öğrencilerin tartışması sağlanabilir. “Neden bu değer iyidir?”, “Neden bu değeri önemsemeliyiz?” vb. sorularla değerleri açmak, öğrencilerin değerleri benimsemelerini ve sahiplenmelerine yardımcı olur.

9.Öğrencilerden değerlerle ilgili örnekler bulmalarını istemek konuyu daha iyi vurgular.

10.Değerlerle ilgili etkinlikler hazırlanabilir. Öğrencilerin değerlerle ilgili kompozisyon, şiir, öykü yazmaları resim yapmaları, bulmaca hazırlamaları istenebilir.

11.Öğrencilerin değerlerle ilgili yazılı materyal taraması yaptırılabilir. Değerlerle ilgili gazete dergi haberleri, şiir, öykü, resim, film, sunu bulmaları ve bunların sınıfta okunup tartışılması sağlanabilir.

12.Ödül ve ceza verirken duygusal değil, adaletle hareket edilmelidir.

13.Olumlu söz ve davranışlar takdir edilmelidir.

14.Öğrencilerin basit disiplin sorunları ve olumsuz davranışları hoşgörüle karşılanmalı ve görmemezlikten gelinmelidir.

15.Olumlu, kabul edici, öğrenci merkezli bir sınıf iklimi oluşturulmalıdır.

16.Öğrencilerin etkinliklere gönüllü katılımı sağlanmalı ve zevkle eğlenerek öğrenme ortamı oluşturulmalıdır.

17.Ders dışı etkinliklere mümkün olduğu kadar fazla öğrencinin katılımı sağlanmalıdır.

18.Değerler eğitimi programının strateji ve amaçları tüm okul personeli ile paylaşılmalıdır. Okul çalışanlarını öğretim konuları üzerinde birlikte çalışmalarını için ilgilendiren konularda, onların da görüşleri alınarak karar verilmelidir.

19.Okuldaki faaliyetlere veli destek ve katılımını sağlamalıdır. Çünkü okulun ailelerle işbirliği yapması ve ailelerin değerler eğitiminde sürece katılması değer eğitiminin önemli bir boyutu oluşturmaktadır. Bu çerçevede ailelere sorumluluklar verilerek, onların da programın oluşturulmasında görev alması sağlanabilir. Böylece ev ortamında iyi değerlerin gelişimini destekleyici faaliyetler gerçekleştirilebilir.

20.Her öğrenciye ve her sınıfa, küçük te olsa okul hayatına katkı yapacak bir sorumluluk verilmelidir.

21.Öğretmenlerin üzerinde akademik baskıyı azaltarak, onların öğrencilerin sosyal ve ahlaki gelişimini ihmal etmeleri önlenmelidir.

22.Ailelere ve öğrencilere okulda tek başarının akademik başarı olmadığı bunun yanında okulun sosyalleşme ve değer öğretme görevleri üzerinde de önemle durulmalıdır.

23.Öğretmenler grupta çalışma ve işbirlikçi öğrenmeyi kullanarak öğrencilerin bir birlerine yardım etme ve birlikte çalışabilme alışkanlıklarını geliştirmelidir. Böylece, öğrenciler topluluk içinde yaşamayı, birbirlerini dinlemeyi, diğerlerinin görüşünü almayı, etkili iletişim

kurmayı, anlaşmazlıkları çözmeyi ve yarışmayı değil bir amaca ulaşmak için birlikte çalışmayı öğrenirler.

24.Öğrencilerin sosyal sorumluluk projelerine katılmaları teşvik edilmelidir.

25.Değer eğitiminde empatinin öğretimi önemli olduğu için değerler eğitiminin temeline empati eğitimi konulmalıdır.

26.İdealler gerçek hayatı unutturmamalıdır.

27.Toplumsal duygularda dengeli olunmalıdır.

28.Öğrenciler yüksek ve ince duygulara yönlendirilmelidir.

Değer Sandığı Serisi Kitapları

Derslerin yanında Millî Eğitim Bakanlığı 2010 yılından itibaren ilk ve orta dereceli okullarda değerler eğitimi çalışmalarının yapılmasını istemektedir. Bakanlığın değer eğitimi çalışmaları istemesiyle okulda başta yönetici ve PDRciler olmak üzere tüm öğretmenler bir araya geçtiler ve birçok başarılı çalışmalar yaptılar. Ancak "Değer eğitimiyle ilgili ne yapabiliriz?" arayışı ve kaynak ihtiyacı devam etti. Bu ihtiyaca cevap vermek üzere, Mehmet Zeki Aydın'ın danışman ve editörlüğünde bir ekip çalışması olarak Değer Sandığı Değerler Eğitimi Materyalleri Seti halinde kitaplar hazırlanmıştır.

Değer Sandığı, ülkemizin birçok bölgesinde eğitim veren öğretmen, yazar, psikolog, PDR uzmanı vb. yazarlar tarafından titizlikle hazırlanmaktadır. Aydınlık ve erdemli bir gelecek için, edebi ve eğitsel etkinlikler olarak hazırlanmış değerler eğitimi materyallerinden oluşur. İlk ve ortaöğretim çağındaki çocukların eğlenirken düşünmesini, düşünürken eğitilmesini hedef alan bir kitap setidir. Bu sette çocuk edebiyatımızın birçok türünden ürünler yer almaktadır.

Şu anda basılmış olan 10 kitap şunlardır:

- * Sorumluluk
- * Empati
- * Liderlik ve Cesaret
- * Nazik Olmak (Nezaket)
- * Aile Birliği
- * İyimserlik
- * Misafirperverlik
- * Şefkat, Merhamet
- * Sevgi

* Saygı

Eğitimcilerimize kendi ilgi ve yeteneklerine uygun etkinlik seçme imkanı sağlayan kitaplarda çeşitli başlıklar var. Bunları; Drama, Yaşayarak Öğrenme, Kulüp Etkinlikleri, Öykü, Kavram Açıklaması, Beyin Fırtınası, Örnek Olay İncelemesi, Röportaj Yapma, Gezi Gözlem, Materyal Üretme, Meslekler ve Değerler, Yaratıcı Yazma Etkinlikleri, Metafor, İstasyon, Jigsaw, Bilmece Bulmaca, Fıkra, Film Tavsiye/Yorumlama, Eğitsel Oyun, Örnek Olay, Şarkı, Şiir, Poster/Afiş, Proje Hazırlama, Resim Yorumlama, Karagöz ve Hacivat, Geleneklerimizde Değerlerimiz, Tekerleme, Mânilerde, Veli Mektubu, Aile Katılımı olarak sıralayabiliriz.

Edebî açıdan başlıklarımızın bir kısmını ele alacak olursak, değerlerin öğretiminde kullanılan materyallerin önemini anlayabiliriz.

Kavram Açıklaması: Bir değerın öğrenilebilmesi için açık bir şekilde net bir tanımlı yapılmalıdır. Çünkü kavramlarla algılar, düşünür ve sonuçlara varırız. Bir kavramı yanlış bir şekilde öğrenirsek kişisel ve toplumsal ilişkilerimizde sorunlara boğuluruz. Bu yüzden kitaplarda söz konusu değer, denemeler şeklinde kavram açıklaması olarak sunulmaktadır. Çocuklarımız bu deneme yazılarını okuyup akran ve öğretmenleriyle tartıştıklarında ilgili değer ile ilgili kavramları net bir şekilde anlamış, kavram gelişimleri sağlanmış olacaktır.

Öykü: Kitaplarda bulunan öyküler ile çocukların duyu, düşünce ve hayal dünyalarının, konuşma ve okuma becerilerinin, kavrama ve karşılaştırma becerilerinin gelişmesi amaçlanmıştır. Öykülerle, çocukların öğrenmeleri ve eğlenmelerine, etkilenmelerine, ilgi çekici olayların farkına varmaları, yaşantılarındaki saklı değerleri ortaya çıkarmaları, çevrelerine ilgi duymaları sağlanır. Öyküler, insanlar ve birbirleri arasındaki ilişkiler hakkında bilgi verir. Öyküdeki karakterler, üzerinde uzlaşa sağlanmış değerleri meydana çıkarır, kişilerin birbirleri ile olan ilişkilerinden ortaya çıkan davranışlardaki geleneğin etkisini gösterirler.

Örnek Olay İncelemesi: Bir olayın veya sorunun, yazılı veya sözlü anlatıldıktan ya da filmle gösterildikten sonra, konu hakkında öğrencilerin tartışarak çözüm önerilerini ortaya koymaları temeline dayanan bir öğretim yoludur. (Aydın, 2011: 85) Bu yöntemle çocuklarımız genel ahlak ilkeleri hakkında bilgi kazanırken, tutum ve farkındalık geliştirirler. Çok yönlü bakış açısı, empati, ortak anlayış kurabilme, etkileşim, olaylara tarihî ya da güncel bakış açısıyla bakabilme, çoklu kültür bilinci, problem çözme; eleştirel düşünme ve yansıtma, duruma dayalı çıkarsama, karar verme, tartışma ve savunma, sorgulama, iletişim kurma becerileri gelişir.

Yaratıcı Yazma Etkinlikleri: Bir öğrencinin öğrenebileceği en önemli becerilerden biri olarak ifade edilen yaratıcı yazma, var olan bilgileri, kavramları, olayları, zihinlerdeki sesleri, görüntüleri, hayalleri yeniden kurgulayarak ve birbiriyle ilişkilendirerek ortaya yeni bir yazı koyma etkinliği; kişinin bir konudaki duygu ve düşüncelerini hayal gücünü kullanarak özgürce kâğıda aktarmasıdır. Bunların yanında dış dünyadan edinilen izlenimlerin farklı bir sunumla ortaya konmasına dayanan yaratıcı yazma, normal değerleri zorlamaksızın alışılmışın dışına çıkmak, hayal gücünden yararlanarak herkesten farklı düşünceler ortaya koymak, özgünlüğü yakalayabilmek, akıcı, hoşlanarak ve zevk alarak yazmak, standartların dışına çıkmak şeklinde tanımlanmaktadır. (Demir, 2012: 345)

Değer Sandığı Setinde yaratıcı yazma etkinlikleri ile çocuklar hayal güçlerini ve birikimlerini kullanmayı öğrenip yenilikleri keşfedebilmeleri amaçlanmıştır. Bunun için kimi zaman bir resimden öykü oluşturarak, kimi zaman ideallerindeki kimliğe ulaştırabilecek CV'yi şekillendirerek, kimi zaman ise özlü sözleri tartışarak değerleri kavramak mümkündür.

Şiir: Şiir değer eğitiminde, söz konusu değerler manzum bir şekilde özetlenmesine katkı sağlar. Bunun yanında kitaplarda yer alan şiirlerle çocukların hayal gücü, dil, zihin, tasavvur ve ifade güçlerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Normal şiirlerin yanında akrostiş şiirlerle çocukların yaratıcılıkları teşvik edilmiştir.

Şarkı: Ninniler, türkü, tekerleme, mani, bilmece, halk şarkıları çocuğun dil bilincinin oluşmasında, kültür oluşturmada da etkili ürünlerdir. Bu ürünler kelimelerin telaffuzunu ve melodisini, söz sanatlarını, söyleyiş kalıplarını öğretirken aynı zamanda toplumsal iletişimi de sağlar. Bunun önemini fark ederek Değer Sandığı kitaplarında, kültürümüzde var olan şarkı, türkü ve ninnilerden örneklerle çocuklarımız değerleri öğrenmeleri amaçlanmıştır.

Atasözü ve Deyimlerde Değerler: Kişilerin anlık duygu ve düşüncelerini, içlerinden geldiği gibi saf ve doğal bir şekilde yansıttıkları en eski halk kültürü mahsulleri, atasözleri ve deyimlerdir. Çoğu zaman bir iki kelimeyle, bazen bir cümleyle, bazen karşılıklı diyaloglarla, bazen de kafiyeli söyleyişlerle küçücük bir söz öbeğine koca bir anlam sığdırılmıştır. (Aksoy, 1981: 47) İşte edebiyatımızın bu eşsiz sözleriyle çocuklarımızın hem dil gelişimleri sağlanırken hem de kültürlerindeki soyut olaylara somut bakabilme, farklı açılardan bakıp ifade edebilme yeteneği artacaktır. Değer Sandığında bunu kimi zaman bir bilmece, kimi zaman ise bir metin şeklinde görecekle ve öğreneceklerdir.

Tekerleme ve Mânilerde Değerler: Tekerleme, mâni, sayışma, bilmece çocuğun dilsel zihin gücünü artırır. Pratik bir dil kazandırır. Çocuklar bu halk anlatı türleriyle eğlenir, düşünmeye başlar, dil ve düşünce ilişkisini sezinler, dilin gizemli dünyasını duyumsar. Bilmeceler, sayışmalar, mâniler, bir varlığın, olayın, kavramın adını vermeden kapalı biçimde, çağrışımla birlikte, özelliklerini belirterek bulunmasını sağlarken, çocuğun kelime dağarcığını da zenginleştirir. (Nas, 2002: 325) Değerlerimiz olan genel ahlak eğitiminin vazgeçilmezi olarak görülen tekerleme ve mâniler ile Değer Sandığı Eğitim Materyalleri Seti zenginleştirilmiştir.

Karagöz ve Hacivat: Seyirlik halk oyunlarından, bir gölge oyunu olan türün başlıca kahramanı olan Karagöz cahil halk tipini, Hacivat ise aydın ya da yarı aydın tipi temsil eder. Bu iki karakterin atışmaları arasında genel ahlak ilkelerini algılama imkanı bulunur. Çocukların tiyatral olarak canlandırabileceği bu eserlerle eğlenerek öğrenme gerçekleşir.

Nükte: Geleneklerimizde var olan aile oturmalarında, sohbetlerde paylaşılan nükteler ve öyküler gelişim ve bilinçlenmenin başladığı yerlerdir. Bu noktada setimizde yer alan nüktelerin önemi kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Sınıf ya da ev ortamında paylaşılan bu nüktelerle çocuklarımızın gelişimi sağlanmaktadır.

Mevlana'dan: Değer Sandığı Setinin bu köşesinde genellikle Mevlana'nın Mesnevisinden alıntılar bulunmaktadır. Mesnevi'deki hikâyeler üç tarzda ifade edilmiştir: 1.Güldürücü öyküler 2.Derin bir özlem nedeniyle üzücü, ağlatıcı öyküler 3.Yerici, alaya alıcı, iğneleyici öyküler. (Eyuboğlu, 1998: 104) Bu üç türün de birleştiği nokta eğitici öğretici olmak arzusudur. Mevlâna'ya göre eğitim, insandaki iyi huyların ve eğilimlerin ortaya çıkarılmasına, kötü huyların ve eğilimlerin düzeltilmesi ve iyilerle değiştirilmesine yarar. (Yakıt, 2000, 130)

Fıkra: Bilgece bir düşüncenin sentezi ve derin bir bilginin eseri olan mizah ve fıkralar, insan ruhunun neşeli yönünü oldukça iyi temsil eder. Dahası kin yerine sevgiyi, şüphe yerine güveni, öfke yerine selim aklı, ümitsizlik yerine neşeyi ve ümidi öne çıkarır. Hatta Türk toplumunun kültürel kodlarının, baskın karakterinin bunlar olduğunu ima eder. (Taşdelen, 2009: 4) Değerlerimizi fıkralarla keşfetmek, hem eğlenmek hem öğrenmek demektir. Edebiyatımızın zenginliklerinden biri olan fıkralara değer eğitiminde de önemli bir yer ayrılmıştır.

Örnek Kişilik: Tarihi hikâyeler, geniş anlamda “değer öğretimi”, dar anlamda ise “ahlak eğitimi”ne yardımcı olabilecek araçlardır. (Şimşek, 2003: 3) Örnek kişilerle ilgili hikâyeler ve biyografilerle zenginleşmiş bu bölüm sayesinde çocuklar kişilik olarak kendilerine doğru örnekler seçme imkanı bulurken tarihteki ahlaklı ve erdemli kişileri de tanıyabileceklerdir.

Bilmece, Bulmaca: Anlama becerisindeki gelişme, kelime hazinesini zenginleştirerek öğrencinin anlatma becerisini de olumlu yönde etkilemektedir. Dil becerilerinin bireye kazandırılması ve bireyin bu becerileri aktif olarak kullanabilmesi, edinilmiş zengin kelime hazinesine bağlıdır. (Özbay ve Melanlıoğlu, 2008: 32) Çocuklar, bilmece bulmaca köşemizde kelimeler ile yapacağı etkinliklerle bu yönde gelişim sağlayacaktır. Bilgisinin ve gelişiminin farkına varacak ve bağlantı kurma becerisi de artacaktır.

Kitap Tavsiyeleri: Ünlü çocuk edebiyatçılarımızın eserleri çocuklarımıza tavsiye edilerek farklı kaynakları bulma, araştırma şansı tanınmaktadır. Kitapların kendini geliştiren erdemli bireyler olmak için bizlere sunulmuş birer kaynak olduklarına dikkat çekilir.

Değer Sandığı Değerler Eğitimi Materyalleri Seti'nde "Ölçme Değerlendirme" bölümü ile çocuklarımız öğretilen değerimizin ne kadar içselleştirildiğini test etme imkanı da bulacaklardır. Ayrıca Veli Mektubu ve Aile Katılımı bölümleri, aileleri verdiğimiz eğitimin içine çekip öğrettiğimiz bilgileri evlerinde de yaşatma imkânını sağlayacaktır.

Çocuk edebiyatını ve eğitsel etkinlikleri kullanmanın değerlerimizi hayatımıza aktarmada ne kadar önemli olduğunu bu setten aldığımız geri bildirimlerle bir kere daha anlamış ve ölçmüş bulunmaktayız. Değer Sandığı Okulda Değerler Eğitimi Materyallerini uygulayan öğretmenlerimizden ve velilerinden aldığımız geri bildirimler; çocukların içinde buldukları değerlerin önemini büyük bir zevkle öğrendiklerini ve hayatlarına geçirmede hevesli bir yaklaşımda olduklarını göstermektedir.

Sonuç

İnsanın hayattaki temel amacı yarına kalmaktır. İnsanın yarına kalmasını istediği şey kendisi dâhil, fark ettiği her şeydir. Öncelikle kendisi, mümkün olduğu kadar uzun süre hayatta kalmak ister, bunun için kaliteli hayatı önemser. Bizzat kendisinin kalamayacağını bilen insan, genleri yarına kalsın, çocukları, torunları yaşasın ister. Değer verdiği şeyleri, inançları yarına kalsın ister. Eserleri devam etsin ister. Bu varoluş çabası içinde kendisinden sonra gelenlere değerlerini bırakmak ister.

Değer aktarımı konusunda günümüz anne baba ve eğitimcilerinin geçmiştekilere göre işleri daha zor görülmektedir. Eskiden toplumun da desteklediği birçok değer, çocuklara yaşantıyla aktarılabilirken, artık sadece yaşantı yeterli olmamakta, bu konuyu bilinçli olarak çocuklara aktarmak için çaba sarf etmemiz gerekmektedir. Çünkü çocuğun üzerindeki tek etken artık sadece aile değildir, sadece okul ya da arkadaş çevresi de değildir. Çocuklarımız artık tüm

dünyadaki değişimleri bizden daha önce fark edip, daha çabuk etkilenmektedirler. Dolayısıyla bizim de dünyayı, yeni eğilimleri takip edip çocuğumuzun bunlardan nasıl etkilendiğini araştırmamız gerekmektedir. Unutmayalım, hepimizi tek tek yöneten hayatın temel değerleridir. Bu değerlerin çocuklarımızda gelişimini tesadüflere ya da sosyal çevreye bırakmayıp, bizzat etkin olmak gerekmektedir.

Toplumumuzdaki ahlaki yozlaşmanın giderek arttığı hemen herkes tarafından dile getirilmektedir. Ancak, bunun nasıl giderileceği konusunda ise fazla durulmamakta ya da genel ifadelerin üstüne çıkılmamaktadır. Elbette, ahlak eğitimi sadece okulda başarılabilir bir eğitim alanı değildir. Bu sorunun çözümü, tüm toplumun özenle üzerinde durduğu takdirde uzun yıllar sürecek bir çalışmayı gerektirmektedir.

Kaynakça

Aksoy, Ömer Asım (1981), **Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü**, TDK Yay., Ankara.

Aydın, Mehmet Zeki (2011), **Okulda Ahlak Eğitimi ve Ahlak Öğretiminde Örnek Olay İncelemesi Yöntemi**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Aydın, Mehmet Zeki ve Akyol, Şebnem (2014), **Okulda Değerler Eğitimi Yöntemler Etkinlikler Kaynaklar**, 4. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Demir, Tazegül (2012), “Türkçe Eğitiminde Yaratıcı Yazma Becerisini Geliştirme ve Küçürek Öykü”, **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı 9

Eyuboğlu, İsmet Zeki (1998), **Bütün Yönleriyle Mevlâna Celâleddîn Yaşamı, Felsefesi, Düşünceleri, Şiirleri**, Özgür Yayınları, İstanbul.

Nas, Recep (2002), **Örneklerle Çocuk Edebiyatı**, Ezgi Kitapevi Yayınları, Bursa.

Özbay, Murat ve Melanlıoğlu, Deniz (2008), “Türkçe Eğitiminde Kelime Hazinesinin Önemi”, **Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı: 1.

Şimşek, Ahmet (2003), “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Tarihsel Hikâyeye Yönelik Öğretmen Görüşleri”, **XII. Eğitim Bilimleri Kongresi, (15-18 Ekim 2003)**, Antalya: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Taşdelen, V., (2009), “Tefekkür Geleneęi Açısından Nasreddin Hoca Fıkraları”, **Temrin Dergisi Nasreddin Hoca Özel Sayısı**, İstanbul.

Yakıt, İsmail (2000), **Batı Düşüncesi ve Mevlâna**, İstanbul.